

Lingewaard en de HAN: zoeken naar nieuwe samenwerkingsvormen

'De burger als regisseur van het eigen proces'

Het schetsen van een ideaaltypische participatiesamenleving is op zich goed te doen. De contouren tekenen zich steeds scherper af. Dat moet ook wel, want de terugtrekkende rijksoverheid heeft een complex takenpakket in het sociale domein neergelegd bij de gemeenten. En die worstelen daar flink mee. Het is zaak om de vele burgers in stelling te brengen en te ondersteunen. Zo ook in Lingewaard, een gemeente met zeven kernen. Het HAN Centre of Expertise Krachtige Kernen ondersteunt bij het zoeken naar nieuwe samenwerkingsvormen.

Wat mij betreft is dé centrale vraag: hoe zet je de burger in positie? Aldus Koos van Silfhout, bestuurder van Stichting Welzijn Lingewaard (SWL) en medeoprichter van het platform ZELF (het acroniem van Zelfdragende Eigen Lingewaardse Formule). 'Alles institutionaliseert waar je bij staat. De afgelopen twintig jaar is de professionalisering in zorg en welzijn te ver doorgeschoten. Er is veel te veel energie gaan zitten in het opstellen en handhaven van allerlei regeltjes. En dat maakt het voor de professional ook weer erg lastig om ervan los te komen.' Van Silfhout pleit voor gebiedsgericht werken, met de burger als regisseur. Dat dit allemaal niet vanzelf gaat, weet hij ook wel. 'Actief burgerschap, daar zit die burger eigenlijk niet echt op te wachten. Hij is vaak nog onwetend over de vrijheden die hij heeft om zelf de regie te nemen. Bovendien is hij dat ook helemaal niet (meer) gewend.'

Koos van Silfhout, bestuurder van Stichting Welzijn Lingewaard: 'Alles institutionaliseert waar je bij staat'

Stefan Franken, ondernemer in de gemeente Lingewaard 'Ik zeg: ZELF = samen doen!'

Hubert van Keulen, ondernemer in de gemeente Lingewaard 'We zien uit naar de sociale innovatiehub'

Participatiepunten Het gaat er dan om die zelfregie aan te jagen. 'Daar zul je wat kaders voor moeten scheppen, maar daarbij moet je niet weer vervallen in allerlei regelgedoe.' Van Silfhout waakt daar met zijn SWL voortdurend voor. 'Onze projecten starten altijd met de vraag "Wat kan de burger zelf?". Het doel is ook dat de projectleiders telkens na een jaar het project verder aan de betrokken burgers overlaten. Weet je die enthousiast te krijgen en te houden, dan gaat het goed werken. Er is in de gemeente Lingewaard bijvoorbeeld een eetcafé opgezet dat mede wordt gerund door mensen met een beperking. Die zijn hartstikke blij dat ze iets leuks en nuttigs kunnen doen.' En Van Silfhout geeft je op een briefje dat dit de hulpvraag remt. Kortom, als de burger zelf allerlei zaken gaat regelen, dan fungeert dat als een buffer voor de doorstroom naar de tweedelijnszorg. 'En daar wordt iedereen beter van! Dat is wat we zo fraai *social return on investment* noemen.'

Van Silfhout stelt dat een zelfregulerend sociaal domein (wonen, werken, zorg en welzijn) ook de eerstelijns hulpvraag afremt. 'Dit model gaat zichzelf écht wel bewijzen en meerwaarde opleveren. De "participatiepunten" die we in de zeven dorpskernen in Lingewaard hebben en waar burgers met een hulpvraag en die met een hulpaanbod elkaar treffen, laten dat zien.'

Voor de preciezere beoordeling van hulpvragen en om te bepalen waar mensen echt niet zonder zorg kunnen en de inzet van vrijwilligers tekortschiet, is uiteraard wel professionele begeleiding nodig. Van Silfhout wil met het platform ZELF de burger daarbij zoveel mogelijk tools geven voor de zelfregie.

ZELF = samen doen De andere twee *founding fathers* van ZELF, Stefan Franken en Hubert van Keulen, zien ook die rol voor de professionals, vooral als procesbegeleider van

- Van de burger wordt tegenwoordig meer zelfregie verwacht.
- In de gemeente Lingewaard faciliteert en ondersteunt het platform ZELF de burgers.
- Het HAN Centre of Expertise Krachtige Kernen werkt structureel samen met de gemeente en de maatschappelijke instellingen.

initiatieven *bottom-up*. Maar dan zonder de remmende en bovendien dure gemeentelijke bureaucratie. Franken en Van Keulen, beide ondernemer in de woningsector, weten dat er burgers zijn die initiatieven willen nemen en/of ondersteunen. Zij willen daarom allerlei obstakels wegnemen en intermediair zijn tussen burgers en instanties. In de huidige transitiefase moet iedereen wennen aan de nieuwe situatie. Hun platform biedt fysieke en digitale ontmoetingsplekken voor burgers (de zogenoemde ZELF-tafels). Franken: 'Daar zie je dingen gewoon gebeuren, zoals bij het initiatief "Samen koken, samen eten". Iemand die haar of zijn verhaal kwijt kan en anderen die eventueel met suggesties komen om iets te veranderen of op te lossen. Het kan dan zomaar zijn dat zo iets ervoor zorgt dat zo iemand niet naar de huisarts of een andere hulpverlener hoeft. Zo help je elkaar. Ik zeg dan ook ZELF = samen doen!'

Interieurarchitect Van Keulen licht toe dat die (fysieke) tafels makkelijk verplaatsbaar zijn, telkens een andere vorm kunnen krijgen en ook ondergebracht kunnen worden in een zogeheten *Wiki house*. Dit is een snel te ontwerpen, te produceren en makkelijk aan te passen houten huis uit een 3D-printer. De HAN stelt het ter beschikking. Wat er aan ideeën is ontstaan aan die fysieke tafels, kan dan later op het digitale platform verder worden uitgewerkt en verdiept tot een breder gedragen burgerinitiatief.

Sociale innovatiehub Franken en Van Keulen delen de opvatting van Van Silfhout dat het Lingewaardse ZELF-model op termijn goed werkbaar, effectief en kostenbesparend zal blijken. 'Het zou mooi zijn als we onze activiteiten waar mogelijk *evidence based* kunnen inzetten. We zijn op dat punt al wel geholpen met de toolbox van het HAN Centre of Expertise Krachtige Kernen. En we zien ook uit naar de sociale innovatiehub met HAN-studenten van verschillende disciplines, onder coördinatie van dat centre.'

Het HAN Centre of Expertise Krachtige Kernen ondersteunt gemeenten, professionals en burgers bij het zoeken naar nieuwe samenwerkingsvormen. Programmamanager Joke Abbring benadrukt dat het daarbij gaat om een bundeling van de expertise die Krachtige Kernen (en de aangesloten lectoraten) in huis heeft met de kennis in de regio op het gebied van zorg en welzijn, ruimtelijke vormgeving en sociale technologie. Het centre of expertise is begin 2014 een structurele samenwerking aangegaan met de gemeente en maatschappelijke instellingen voor wonen, zorg en welzijn in Lingewaard. Volgens Abbring zijn zowel de gemeente Lingewaard als de HAN gediend met een dergelijke, meer duurzame samenwerking. Binnen de HAN organiseert het centre of expertise het netwerk en de multidisciplinariteit

die nodig zijn om de gemeente en instellingen adequaat te ondersteunen.

Bij de in te richten sociale innovatiehub in samenwerking met ZELF zijn bijvoorbeeld docenten, onderzoekers en studenten van onder meer de HAN-opleidingen Maatschappelijk Werk en Dienstverlening, Bouwkunde en Commerciële Economie betrokken.

Opschalen Joke Abbring is via het regionale netwerk Zorgalliantie.nu voor zorg, welzijn en wonen in contact gekomen met Koos van Silfhout van SWL en via hem met ZELF. Dat geldt ook voor Jonathan van Deutekom van HAN VDO (het centrum voor contractonderwijs, training en advies voor professionals in zorg en welzijn).

Van Deutekom heeft vanuit de Master Management en Informatie een strategisch advies geschreven om uiteindelijk met gerichte acties actief burgerschap in Lingewaard te stimuleren. 'ZELF verdient ondersteuning van de gemeente, maar ook van de HAN. Binnen de hogeschool moeten we gaan opschalen en een gebiedsbenadering zoals nu bij Lingewaard kiezen in plaats van allerlei losse lokale contacten. Voor ZELF en dus ook voor Lingewaard vind ik het onder meer van belang dat ook de jongere generatie bewoners – in de leeftijd tussen 25 en 40 jaar – op een of andere manier betrokken raakt. Bij de bestaande burgerinitiatieven zijn de senioren oververtegenwoordigd. Wellicht dat een innovatiehub met sociaal ondernemende en enthousiaste studenten mee kan helpen om die jongere generatie te bereiken.' ●

joke.abbring@han.nl
j.vandeutekom@han.nl
<http://specials.han.nl/sites/krachtigekernen>

Joke Abbring, programmamanager HAN Centre of Expertise Krachtige Kernen: 'We bundelen onze kennis en de kennis in de regio'

Jonathan van Deutekom van HAN VDO: 'We moeten ook de jongere generatie bewoners erbij betrekken'